

Predmetni izpitni katalog za poklicno maturu

Slovenščina

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2012**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturu, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za poklicno maturu za tisto leto.

Ljubljana 2010

Državni izpitni center

1. Uvod	5
2. Izpitni cilji	6
3. Zgradba in vrednotenje izpita	7
3.1 Shema izpita	7
3.2 Tipi nalog	8
3.3 Vrednotenje	9
4. Izpitne vsebine	10
4.1 Jezik	10
4.2 Književnost	12
5. Prilagoditve za kandidate s posebnimi potrebami	19
6. Dodatek	20
7. Priporočeni viri in literatura	38

1. UVOD

Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo 2012 – Slovenščina opisuje prvi predmet, kakor to zahteva Zakon o maturi (ZMat-UPB1 Uradni list RS, št. 1/07).

Katalog je usklajen z veljavnima katalogoma znanja:

SSI, Katalog znanja, Slovenščina (določil SSRSSI na 99. seji 15. 2. 2007),

PTI, Katalog znanja, Slovenščina (določil SSRSSI na 99. seji 15. 2. 2007).

Izpit iz slovenščine je obvezen za vse kandidate za poklicno maturo.

Zakon o maturi zahteva, da državna predmetna komisija za poklicno maturo pripravi naloge za pisni izpit iz slovenščine. Učitelji ocenijo znanje kandidata skladno z merili in na način, ki je določen s predmetnim izpitnim katalogom.

2. IZPITNI CILJI

SPLOŠNI CILJI

- Ugotoviti raven ustreznega, razumljivega, pravilnega in učinkovitega ustnega in pisnega sporazumevanja;
- ugotoviti odnos do slovenščine kot maternega/prvega in državnega jezika;
- ugotoviti raven kulture dialoga;
- ugotoviti raven zmožnosti literarnega branja.

CILJI PISNEGA DELA IZPITA

Kandidat dokazuje:

- v prvi izpitni poli zmožnost opazovanja, razčlenjevanja (pomensko, pragmatično, besedno-slovnično, metajezikovno in tvarno) in vrednotenja predloženega neumetnostnega besedila ter zmožnost samostojne tvorbe krajšega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste;
- v drugi izpitni poli zmožnost bralnega odzivanja (doživljanja, razumevanja in vrednotenja) na umetnostno besedilo, in sicer tako, da uporablja tudi literarnoteoretsko znanje, ter zmožnost tvorjenja besedila o predloženem umetnostnem besedilu.

CILJI USTNEGA DELA IZPITA

Kandidat dokazuje:

- raven kulture dialoga (vljudnost, strpnost, učinkovitost, ustreznost, razumljivost);
- zmožnost smiselnega in estetskega branja predloženega umetnostnega besedila in zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja, vrednotenja) besedila, in sicer tako, da pri tem uporablja tudi literarnoteoretsko in literarnozgodovinsko znanje;
- zmožnost opazovanja, razčlenjevanja in vrednotenja krajšega neumetnostnega besedila ter utemeljevanja svojega mnenja.

3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA

Izpit iz slovenščine je sestavljen iz dveh delov: pisnega in ustnega.

Pisni del izpita traja 120 minut, rešujeta pa se dve izpitni poli. Čas reševanja ene pole je 60 minut.

Naloge za pisni izpit pripravi državna predmetna komisija za poklicno maturo (Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik). Ista komisija oblikuje ocenjevalni obrazec in sestavi dodatna navodila za ocenjevanje za vsako izpitno polo.

Ustni del izpita traja do 20 minut. Kandidat ima pravico, da se 15 minut pripravlja na odgovor.

Izpitne listke, na katerih so po tri naloge, sestavijo učitelji na šolah.

Naloge na izpitnem listku so:

- glasno branje umetnostnega besedila oziroma dela umetnostnega besedila,
- interpretacija umetnostnega besedila,
- jezikovno vprašanje ob krajšem neumetnostnem besedilu.

3.1 SHEMA IZPITA

■ Pisni del izpita (60 točk, 60 %)

Izpitna pola	Čas pisanja	Štev. točk (v %)
1. Razčlemba neumetnostnega besedila.	60 minut	30 (30 %)
Pisanje krajšega besedila dane besedilne vrste v obsegu do 150 besed (<i>možnost oblikovanja koncepta</i>).		
2. Interpretacija poljubnega umetnostnega besedila (kratke pesmi) ali odlomka umetnostnega besedila.	60 minut	30 (30 %)
Kandidat izbere:		
a) vodeno interpretacijo ali		
b) samostojno interpretacijo.		
Obseg besedila: najmanj 400 besed (<i>možnost oblikovanja koncepta</i>).		
Skupaj	120 minut	60 (60 %)

Dovoljeni pripomoček: nalivno pero ali kemični svinčnik.

■ Ustni del izpita (40 točk, 40 %)

Književnost

1. Glasno branje umetnostnega besedila oziroma odlomka umetnostnega besedila.
2. Vodena interpretacija prebranega besedila.

Jezik

3. Jezikovno vprašanje ob krajšem neumetnostnem besedilu.

Kandidat dobi za:

- glasno branje (odlomka) umetnostnega besedila do 4 točke,
- vodeno interpretacijo do 15 točk,
- odgovor na jezikovno vprašanje do 15 točk,
- kulturo dialoga do 6 točk.

3.2 TIPI NALOG

■ Pisni del izpita

NALOGE ZAPRTEGA TIPA

A) Naloge izbirnega tipa

- izbira med DA/NE
- podčrtovanje/obkrožanje pravih odgovorov med več odgovori
- povezovanje podatkov
- razvrščanje podatkov

B) Naloge kratkih odgovorov in dopolnjevanja

C) Popravljanje napak

NALOGE POLODPRTEGA TIPA

A) Nestrukturirane naloge

- naloge s samostojnim oblikovanjem kratkih odgovorov
- naloge s pretvorbami ali s povzetkom

B) Strukturirane naloge (naloge s podvprašanji)

NALOGE ODPRTEGA TIPA

Tvorba neumetnostnega besedila dane besedilne vrste

■ Ustni del izpita

NALOGA ZAPRTEGA TIPA

Glasno branje umetnostnega besedila oziroma odlomka umetnostnega besedila.

NALOGE POLODPRTEGA IN ODPRTEGA TIPA

Odgovori na vprašanja in dialog.

3.3 VREDNOTENJE

■ Merila za vrednotenje

1. izpitna pola – 30 točk (30 %)

Vsaka naloga v prvi izpitni poli je ovrednotena z določenim številom točk.

2. izpitna pola – 30 točk (30 %)

V drugi izpitni poli ocenjevalec ovrednoti elemente po naslednji preglednici:

Elementi	Opis	Točke (v %)
Znanje in razumevanje (ZR)	Opredelitev umetnostnega besedila ali odlomka glede na književno zvrst/vrsto Povzetek umetnostnega besedila/odlomka	6 (6 %)
Razčlemba in razlaga (RR)	Razčlemba in razlaga umetnostnega besedila/odlomka in njegovih značilnih prvin, npr. teme, motivov, književnih oseb, književnega dogajanja, prostora, časa	6 (6 %)
Predstavitev dejstev in stališč (PDS)	Utemeljevanje s primeri iz besedila/odlomka Utemeljevanje s primeri iz drugih književnih besedil ali iz življenja Zgradba interpretacije (logična členitev, koherenca, obseg)*	6 (6 %)
Sinteza in vrednotenje (SV)	Povzetek ugotovitev Presoja problema oziroma prvin/-e v besedilu/odlomku Presoja problema oziroma prvin/-e na splošno (aktualizacija)	6 (6 %)
Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost (JPSU)**	Pravopisna pravilnost Slovnična pravilnost Slogovna ustreznost	6 (6 %)
Skupaj		30 (30 %)

* Če kandidat napiše interpretacijo z manj kot 400 besedami, lahko pri zgradbi doseže največ eno točko (od dveh).

** Če kandidat napiše interpretacijo z manj kot 200 besedami, lahko pri JPSU doseže največ tri točke.

4. IZPITNE VSEBINE

4.1 JEZIK

■ Pisni in ustni del izpita

Kandidat bere oziroma poslušá neumetnostno besedilo, in sicer:

- uradno vabilo, zahvalo, opravičilo, izjavo, prošnjo, potrdilo, pooblastilo,
- življenjepis,
- zapisnik,
- javno vabilo, zahvalo, pismo,
- obvestilo, poročilo, novico,
- intervju, reportažo, oceno,
- poljudnoznanstveni članek,
- predstavitev osebe oz. bitja, kraja, naprave/predmeta/izdelka, postopka,
- strokovno poročilo (delovni dnevnik),
- besedilo ekonomske ali politične propagande,
- prijavo,
- pritožbo,
- navodilo za delo,
- komentar.

Razčlenjuje brano (oziroma poslušano) besedilo, tako da:

- prepozna namen, temo (morebitne podteme) in bistvene podatke besedila ter razmerje med njimi;
- ugotovi okoliščine nastanka besedila;
- ugotovi vrsto besedila po merilih za razvrščanje glede na
 - praktični namen,
 - prenosnik,
 - spodbujanje naslovnika k odzivu,
 - razodevanje sporočevalca,
 - izbran krog naslovnikov,
 - družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom,
 - družbeno vlogo sporočevalca (zasebnik, uradnik, publicist, strokovnjak),
 - sporočilni namen,
 - način razvijanja teme (slogovni postopek);

- ugotovi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja oziroma govorjenja;
- ugotovi pomensko, slovnično in aktualnostno povezanost povedi med seboj ter prepozna, kako je izražena;
- enostavčne povedi združuje v zloženo poved;
- pretvori premi govor v odvisnega in obratno;
- ugotovi število povedi v delu besedila, določi število stavkov v izbrani povedi;
- prepozna stavčno sestavo povedi (enostavčne in zložene povedi, priredno in podredno zložene povedi, vrste odvisnikov in priredij);
- pretvori odvisnike v navadne (besednozvezne) stavčne člene in obratno;
- ugotovi stavčne člene in njihove dele v enostavčni povedi;
- poišče slogovno zaznamovani besedni red;
- poišče prevzeto besedo (sposojenko, tujko, citatno besedo) in jo zamenja z domačo ustreznico;
- poišče eno- in večpomenke;
- poišče nadpomenke, sopomenke, protipomenke, podpomenke in blizuzvočnice;
- ugotovi pravilnost zapisa lastnega/občnega imena;
- določi besede iste besedne družine, tem besedam pa koren;
- določi tvorjenost besed in vrsto tvorjenke, tvorjenkam pa besedotvorne morfeme in približno skladijsko podstavo;
- pretvori besedne zveze v tvorjenke;
- določi stalne besedne zveze in jih zamenja s prostimi besednimi zvezami;
- določi slogovno zaznamovane besede in opredeli ustrezne sporazumevalne okoliščine ter navede slogovno nezaznamovane ustreznice;
- pravopisno uredi besedilo (velika začetnica, ločila, pisanje skupaj/narazen, deljenje);
- določi izgovor zapisane besede;
- prepozna besedo določene besedne vrste oziroma določeno obliko besede;
- besedi določi besedno vrsto in temeljne oblikovne lastnosti;
- postavi besedo v določeno obliko;
- znajde se v slovarskem sestavku SSKJ, v Slovenskem pravopisu ter v terminološkem in etimološkem slovarju;
- vrednoti ustreznost, razumljivost, učinkovitost in jezikovno pravilnost besedila;
- presodi in upošteva okoliščine za rabo določene socialne zvrsti.

■ Pisni del izpita

Piše besedilo dane besedilne vrste:

- uradno vabilo, zahvalo, opravičilo, izjavo, potrdilo, pooblastilo,
- uradno prošnjo, prijavo, pritožbo,
- življenjepis,
- javno obvestilo,
- poročilo,
- predstavitev osebe oz. bitja, kraja, naprave/predmeta/izdelka, postopka,
- navodilo za delo.

■ Ustni del izpita

Izraža svojo jezikovno ozaveščenost, tako da:

- razloži položaj slovenščine v Republiki Sloveniji, v zamejstvu in izseljenstvu ter v organih Evropske unije,
- pozna vlogo slovenščine kot maternega/prvega jezika ter utemelji njene prednosti pred drugimi jeziki pri sporazumevanju v osebnem, družbenem in poklicnem življenju,
- opiše nastanek in razvoj slovenskega jezika,
- našteje evropske jezikovne družine ter umesti slovenščino v ustrezno družino in poddružino.

4.2 KNJIŽEVNOST

■ Pisni del izpita

Poljubno umetnostno besedilo:

književne prvine, npr.: zvrst/vrsta, tema, motiv, književna oseba, književno dogajanje, književni prostor, književni čas.

■ Ustni del izpita

Obdobja in besedila	Pojmi, prvine za interpretacijo
■ Biblija	Nastanek, sestava, kulturni in literarni pomen.
Prilika o izgubljenem sinu	Prilika kot vrsta pripovedi, kratke zgodbe; njene značilnosti, namen.
■ Antična književnost	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.

Obdobja in besedila	Pojmi, prvine za interpretacijo
Homer: Odiseja <i>ali</i> Iliada	Epika. Junaški ep. Mitološka podlaga: mit o trojanski vojni. Način pripovedovanja, opisovanja: epska širina.
Sofoklej: Kralj Ojdip <i>ali</i> Antigona	Dramatika. Dramatska dogajalna zgradba. Tragedija, tragičnost, vzroki tragičnosti. Antično gledališče.
■ Srednji vek	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris.
Brižinski spomenik II	Vsebina in pomen. Pridiga kot polliterarna vrsta; njene značilnosti, namen.
■ Ljudsko slovstvo	Motivno-tematske in jezikovno-slogovne značilnosti. Zvrsti in vrste. Pomen ljudske tradicije.
Pegam in Lambergar <i>ali</i> Od lepe Vide <i>ali</i> Zeleni Jurij	Epska ljudska pesem: motivi, jezik in slog. Lirska ljudska pesem: motivi, jezik in slog.
Kralj Matjaž	Ljudska pripoved: motivi, jezik, slog.
■ Evropska renesansa	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
William Shakespeare: Romeo in Julija	Renesančna tragedija, vzroki tragičnosti. Dramatska dogajalna zgradba. Renesančno gledališče.
■ Reformacija, protireformacija in barok na Slovenskem	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Primož Trubar: Protizidavi cerkva	Protestantske ideje v besedilu. Jezik in slog.
Janez Svetokriški: Na noviga lejta dan	Pridiga kot polliterarna vrsta; njene značilnosti, namen. Baročni slog.
■ Razsvetljenstvo na Slovenskem	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Anton Tomaž Linhart: Ta veseli dan <i>ali</i> Matiček se ženi	Začetki slovenskega gledališča. Komedija, komičnost, vrste komičnosti. Razsvetljenska in prerodna miselnost.
Valentin Vodnik: Zadovolni Krajnc <i>ali</i> Dramilo	Razsvetljenska in prerodna miselnost. Jezik in slog.
■ Evropska romantika	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Aleksander Sergejevič Puškin: Jevgenij Onjegin	Romantična književna oseba, njen pogled na življenje. Roman v verzih.

■ Romantika na Slovenskem

France Prešeren:

Sonetni venec
(1., 7., 8. in 15. sonet)

ali

Krst pri Savici

Zdravljica

Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci oz. predstavniki. Pomen obdobja.

Sonet. Zgradba Sonetnega venca. Teme, motivi, pesniške podobe. Romantične značilnosti.

Zgradba pesnitve. Oblika, sestava kitic: povezava z dogajanjem. Teme, motivi, pesniške podobe. Epsko in lirsko. Romantične značilnosti.

Zgradba, oblika. Nacionalna in politična ideja.

■ Evropski realizem in naturalizem

Gustave Flaubert:

Gospa Bovary

Fjodor Mihajlovič Dostojevski:

Zločin in kazen

ali

Lev Nikolajevič Tolstoj:

Vojna in mir

Emile Zola:

Beznica

Henrik Ibsen:

Nora *ali* Strahovi

ali

Nikolaj Vasiljevič Gogolj:

Revizor

Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.

Realistični roman. Književna oseba, motivacija za njeno ravnanje. Vloga družbenih okoliščin oz. književnega prostora in časa.

Psihološki realistični roman. Miselnost in ravnanje glavne književne osebe. Vloga družbenih okoliščin oz. književnega prostora in časa.

Zgodovinski realistični roman. Prepletanje družbeno-zgodovinskega in osebnega dogajanja, resničnosti in domišljije. Vloga družbenih okoliščin oz. književnega prostora in časa.

Naturalizem kot skrajni realizem. Naturalistični roman: teme, motivi, jezik in slog; vpliv dednosti, časa in okolja na življenje književnih oseb.

Realistična, težna, meščanska drama. Odnosi med književnimi osebami, njihove vloge v družinskem in družbenem življenju. Analitična dramska tehnika.

Miselnost in ravnanje književnih oseb, družbeno dogajanje. Realistična dramska satira.

■ Med romantiko in realizmom na Slovenskem

Josip Jurčič:

Deseti brat

Simon Jenko:

Tilka

ali

Josip Jurčič:

Telečja pečenka

Janko Kersnik:

Jara gospoda

Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.

Začetki slovenskega romana. Zgradba, zgodba. Pripovedovalec, njegovo oblikovanje književnih oseb, književnega prostora in časa. Romantične in realistične prvine.

Začetki slovenske novele. Značajevka, obraz. Pripovedovalec, njegov pogled na glavno književno osebo. Humorne prvine. Realizem in romantika v besedilu.

Realistična povest. Književne osebe: njihov položaj v družbenem okolju, medosebni odnosi, vrednote, motivacija za ravnanje.

<i>ali</i> V zemljiški knjigi	Okvirna pripoved. Slika kot vrsta realistične pripovedi. Pripovedovalec, njegov odnos do upovedene resničnosti, do književnih oseb.
Ivan Tavčar: Visoška kronika	Zgodovinski roman. Književna oseba v vlogi pripovedovalca. Psihološka oznaka glavnih književnih oseb, dejavniki, ki vplivajo na njihovo ravnanje.
<i>ali</i> Cvetje v jeseni	Povest. Okvirna pripoved. Pripovedovalec, njegov odnos do upovedene resničnosti. Vpliv usode in družbenih razmer na življenje književnih oseb. Romantika in realizem v besedilu.
<i>ali</i> V Zali	Cikel zgodb z okvirno povestjo. Pripovedovalci. Vpliv usode in družbenih razmer na življenje književnih oseb. Skupna tema, ideja. Romantika in realizem v besedilu.
Simon Jenko: Obrazi (uvodni, 5., 7. in 10.)	Obraz kot pesniška vrsta. Zgradba, oblika. Pesniške podobe. Realistični pogled na naravo. Romantične prvine.
Simon Gregorčič: Njega ni	Ponarodela lirsko-epska pesem z biografskim ozadjem. Navezava na motiv ljudske pesmi. Jezik in slog.
<i>ali</i> Soči	Domovinska in zgodovinska tema. Pesnikov nagovor, njegova vizija prihodnosti. Pesniške podobe, njihov pomen.
Anton Aškerc: Mejnik	Balada. Realistični slog. Epske in dramske prvine.
<i>ali</i> Zimska romanca	Socialna pripovedna pesem. Realistični slog.
■ Evropska moderna	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Oscar Wilde: Saloma	Avtorjeva obdelava biblijske snovi. Dekadencija in simbolizem v besedilu. Poetična drama, pesniške podobe, njihov pomen.
■ Moderna na Slovenskem	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Dragotin Kette: Na trgu	Podoknica. Impresionistične prvine, simboli. Oblika pesmi, zvočni učinki.
Josip Murn: Sneg	Razpoloženska, miselna lirika. Bivanjska tema, motivi. Zgradba pesmi. Impresionizem in simbolizem v besedilu.
Ivan Cankar: Martin Kačur	Književna oseba: njeni cilji, njen položaj v družbenem okolju. Motivi, simetrična zgradba. Realizem in simbolizem v besedilu.
<i>ali</i> Na klancu	Književne osebe, vpliv družbenih pojavov in usode na njihovo življenje. Ciklična zgradba romana. Motivi, vodilni motiv. Realizem in simbolizem v besedilu.

Ivan Cankar: Kostanj posebne sorte <i>ali</i> Gospod stotnik	Črtica. Tema, motivi. Družbeno-zgodovinsko ozadje. Subjektivno pripovedovanje. Simboli. Zunanja in dogajalna zgradba drame. Teme, motivi.
Ivan Cankar: Hlapci <i>ali</i> Za narodov blagor	Družbeno-zgodovinsko ozadje. Miselnost književnih oseb, nasprotja med njimi. Satiričnost, aktualnost.
Oton Župančič: Duma <i>ali</i> Z vlakom	Pesnitev z domovinsko temo, motivi. Pesniške podobe, njihov pomen, razmerje med njimi. Zgradba pesnitve, dvodelnost. Domovinska pesem, motivi. Pesniške podobe, njihov pomen.
■ Evropska književnost v prvi polovici 20. stoletja	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Franz Kafka: Preobrazba	Motiv preobrazbe, povezava z drugimi motivi besedila. Novela, pripovedna groteska. Način pripovedovanja, modernizem v besedilu.
■ Slovenska književnost v prvi polovici 20. stoletja	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.
Srečko Kosovel: Slutnja	Pesniške podobe, občutje. Impresionistične prvine, nominalni slog.
Srečko Kosovel: Ekstaza smrti	Pesniške podobe, občutje. Ekspresionistične motivno-idejne in jezikovno-slogovne značilnosti. Vizionarska pesem.
Srečko Kosovel: Kons 5	Konstrukcija, konstruktivistična pesem. Motivno-idejne in jezikovno-slogovne značilnosti.
Ivan Pregelj: Matkova Tina	Novela. Položaj glavne književne osebe v družbenem okolju oz. zgodovinskem trenutku. Ekspresionistične, simbolistične, realistične, baročne prvine.
Slavko Grum: Dogodek v mestu Gogi	Simultano gledališče. Dramska tehnika. Prikaz, problematika dramskih oseb. Ekspresionistične, simbolistične, realistične prvine. Grotesknost.
Prežihov Voranc: Samorastniki <i>ali</i> Boj na požiralniku	Socialnorealistična novela. Vpliv družbene razslojenosti na življenje književnih oseb (malih ljudi), njihove lastnosti in simbolični pomen. Epske in dramske prvine, jezik in slog. Socialnorealistična novela. Vpliv družbenega in naravnega okolja na življenje književnih oseb (malih ljudi). Simbolika in grotesknost. Epske in dramske prvine, jezik in slog.
Miško Kranjec: Režonja na svojem	Socialnorealistična novela. Vpliv družbeno-zgodovinskega dogajanja na življenje književnih oseb (malih ljudi), njihova miselnost. Epske in lirske prvine, jezik in slog.

<i>ali</i> Povest o dobrih ljudeh	Romantična zgodba s socialnorealističnimi motivi. Književne osebe (mali ljudje) med družbeno resničnostjo in ideali.
Karel Destovnik - Kajuh: Bosa pojdiva	Prepletanje osebne in družbene (vojne) teme. Motivi, pesniške podobe.
■ Slovenska književnosti po drugi svetovni vojni, sodobna slovenska književnost	Časovna umestitev. Kulturnozgodovinski oris. Ustvarjalci. Pomen obdobja.

PESNIŠTVO

Janez Menart: Croquis <i>ali</i> Nežnost v mraku	Intimistična pesem: tema, motivi, pesniške podobe, jezik in slog.
Tone Pavček: Take dežele ni	Domovinska pesem. Pesnikov pogled na naravno življenjsko okolje in ljudi. Pesniške podobe, jezik in slog.
<i>ali</i> Pesem o zvezdah	Intimistična pesem. Pesnikov pogled na življenje in ljudi.
<i>ali</i> Lojze Krakar: Med iskalci biserov	Intimistična pesem. Pesnikov pogled na življenjske vrednote. Pesniške podobe, simboli.
<i>ali</i> Ciril Zlobec: Sveta mesta tvojega telesa	Pesnikov pogled na ljubezen. Pesniške podobe, jezik in slog.
Kajetan Kovič: Južni otok	Pesem kot prisposodba. Tema, motivi. Pesniške podobe, pomen metafor. Zgradba, oblika pesmi.
Dane Zajc: Črni deček	Tema absurda. Pesniške podobe, simboli; njihov pomen. Svobodni verz, ritem.
Gregor Strniša: Večerna pravljica	Pravljичnost in resničnost. Pesniške podobe in njihov pomen. Groteskne prvine. Glasovna ujemanja, ritem.
Svetlana Makarovič: Odštevanka	Tema, motivi. Pesniške podobe. Navezava na ljudsko pesništvo, aktualiziranje njegovih motivov.
<i>ali</i> Marko Kravos: Zamejska žalostna	Pesnikov pogled na življenje zamejskih Slovencev. Satirična pesem. Jezik in slog.
Tomaž Šalamun: Gobice	Modernistične prvine. Besedne igre, ludizem v besedilu.
<i>ali</i> Himna svetovne odgovornosti	
Aleš Šteger: 10 prošenj za lahko noč	Tema, motivi. Jezik in slog.

PRIPOVEDNIŠTVO

Ciril Kosmač: Tantadruj	Novela. Pripovedovalčev odnos do glavne književne osebe in do drugih književnih oseb. Eksistencialistične, realistične, simbolistične, fantastične prvine, barvni in zvočni učinki.
Vitomil Zupan: Menuet za kitaro	Vojni in avtobiografski roman. Književna oseba kot pripovedovalec, njen eksistencialistični bivanjski položaj. Zgradba romana, modernistične prvine.
Marjan Tomšič: Vruja	Novela. Motivno-tematske in jezikovno-slogovne prvine.
Andrej Blatnik: Električna kitara	Kratka pripovedna proza. Motivno-tematske in jezikovno-slogovne prvine.
Andrej Skubic: Fužinski bluz	Sodobni roman. Družbena problematika. Pripovedovalci. Jezikovno-slogovne značilnosti.
Polona Glavan: Anton	Kratka pripovedna proza. Pripovedovalca in njun bivanjski položaj. Jezikovno-slogovne značilnosti.

DRAMATIKA

Dominik Smole: Antigona	Navezava na Sofoklejevo Antigono. Družbeno-zgodovinsko ozadje, aktualizacija antičnih motivov. Poetična drama z eksistencialističnimi idejnimi prvinami. Pesniške podobe, simbolni pomeni.
Drago Jančar: Veliki briljantni valček	Bivanjski položaj dramskih oseb. Moderna groteskna drama z idejnimi prvinami absurda. Prepletanje tragičnosti in ironije, karikiranja. Metaforičnost, njen pomen.
Matjaž Zupančič: Vladimir	Sodobna drama. Bivanjski položaj dramskih oseb. Jezikovno-slogovne značilnosti.

5. PRILAGODITVE ZA KANDIDATE S POSEBNIMI POTREBAMI

Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili v izobraževalne programe usmerjeni z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih (poškodbe, bolezni), pa tudi drugim kandidatom glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje se prilagodita način opravljanja izpita iz slovenščine in način ocenjevanja znanja v skladu s 4. členom Zakona o maturi in s poglavjem *Prilagoditve za kandidate s posebnimi potrebami* Maturitetnega izpitnega kataloga za poklicno maturo.

■ Primer izpitnih pol

Izpitna pola 1

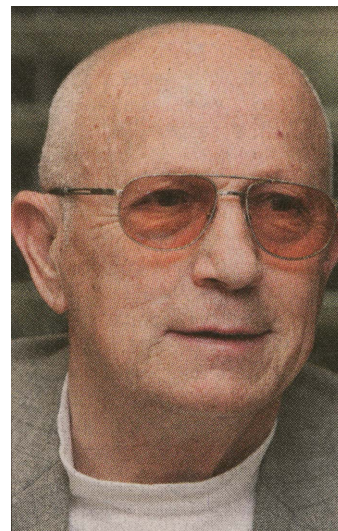
Priloga k Izpitni poli 1

Ko se zjutraj sliši budnica

Buditeljska vloga godb na pihala

Vsaj sto slovenskih godb na pihala bo 1. maja igralo budnice po mestih in vaseh. Najstarejša pleh banda je starejša od Združenih držav Amerike – V Sloveniji imamo 135 godb na pihala

Pleh bande, godbe na pihala, pihalni orkestri in podobne glasbene skupine bodo 1. maja po slovenskih mestih in vaseh igrale budnice v praznično jutro. Zgodovina godb na pihala je že stoletja tesno povezana z zgodovino slovenstva, saj so godbe na pihala ne le igrale budnice, temveč so tudi budile narod in ga nacionalno in socialno ozaveščale. O budnicah in pomenu godb na pihala smo se pogovarjali z Milanom Pavliha, dolgoletnim ljubljanskim godbenikom, članom predsedstva Zveze slovenskih godb, ki skrbi za stike z mediji.

MILAN PAVLIHA

Od kod navada igranja budnic za 1. maj, praznik delavk in delavcev?

To je navada, ki spremlja praznovanje 1. maja že od začetka in ki niti v najnovšem obdobju ni zamrla, čeprav so godbeniki v nekaterih okoljih abstinirali nekaj let.

Zakaj so nastajale predvsem delavske godbe na pihala, rudarske, papirniške?

Sprva so nastajale piskaške in trobilske skupine, potem vojaške godbe, iz teh pa so se nato začele razvijati delavske godbe. Tradicija godbeništv na Slovenskem je zelo stara in razširjena, saj imamo kar 135 godb na pihala. Najstarejša pa je starejša od Združenih držav Amerike.

Največ godb je nastalo konec 19. in v začetku 20. stoletja, hkrati z narodnim prebuditelstvom in organiziranim delovanjem delavskega razreda.

Takrat je bil pravi razcvet godbeništv, ki je močno povezan s prebujanjem narodne in delavske zavesti. Na slovenskih območjih, ki so bila zunaj matične države, je to veliko pomenilo. Na Primorskem so godbe med obema vojnama ves čas igrale slovenske melodije in oblast ni opazila, da bi bilo kaj narobe. Vloga godb je bila v tem času izrazito buditeljska.

Katera je najstarejša godba na pihala v Sloveniji in katera je najmlajša?

Najstarejša je idrijska godba na pihala, ki ima 340 let. Najmlajša pa je tista, ki sem jo soustanovil in bil glavni pobudnik zanjo. To je godba ljubljanskih veteranov, ki je nastala lani. Tako je najmlajša godba na pihala po letih gotovo najstarejša.

Kakšen je pomen slovenskih godb na pihala? Številni pop, rock in jazz glasbeniki imajo za seboj tudi koncertno kilometrino igranja v godbi na pihala.

Pri godbah na pihala je koncertna kilometrino zelo pomembna, mnoge imajo po 50 nastopov na leto. Zato je nujno napredovanje orkestra, kar pa brez glasbene izobrazbe članov ni več mogoče. Glasbena izobrazba je postala nujna.

Godbe na pihala rade gostujejo in tekmujejo tudi v tujini.

Ta praksa še živi. Vendar pogosteje gremo v goste, manjkrat pa lahko povabimo orkestre k nam. V tujini pocenijo obiske, saj smo praviloma nastanjeni pri družinah. Ni preprosto v Ljubljano povabiti orkestra, ki ima od 50 do 80 članov, in te nastaniti doma pri godbenikih, v hotelu pa bi bilo predrago. Je pa res, da so tovrstne izkušnje tudi najdragocenejše, saj pri družini, običajno godbenika, najboljše spoznaš drugačno kulturo in ljudi.

ZDENKO MATOZ

(Prirejeno po Delu, 26. 4. 2006.)

IDRIJSKA RUDARSKA GODBA NA PIHALA JE NAJSTAREJŠA V SLOVENIJI

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. S katerim namenom je novinar tvoril izhodiščno besedilo?

Namen novinarja je bil predvsem,

- a) da bi slovenskim godbenikom voščil ob delavskem prazniku.
- b) da bi od predstavnika za stike z mediji izvedel čim več o buditeljski vlogi godb na pihala.
- c) da bi ovrednotil delovanje Zveze slovenskih godb.
- č) da bi v imenu Zveze slovenskih godb pozval morebitne godbenike k sodelovanju.
- d) da bi spodbudil bralce k praznovanju 1. maja.
- e) da bi za slovenske godbe na pihala napravil čim večjo reklamo.

(1 točka)

2. Pozorno preberite uvodni odstavek (v krepkem tisku) in napišite, kaj je tema izhodiščnega besedila.

(2 točki)

3. O čem sta se pogovorjela Zdenko Matoz in Milan Pavliha? Obkrožite črke pred 3 pravilnimi odgovori.

- a) O vplivu Združenih držav na razvoj godb na pihala.
- b) O koncertih pop, rock in jazz glasbenikov.
- c) O zgodovini godb na pihala.
- č) O povezanosti delavskega razreda in godb na pihala.
- d) O vlogi godb na pihala pri nacionalnem in socialnem ozaveščanju.
- e) O kakovosti slovenskih godb na pihala.
- f) O zadnjem obisku tujih godbenikov v Ljubljani.

(3 točke)

4. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Nekatere slovenske godbe v novejšem času nekaj let niso igrale in nastopale.	DA	NE
Idrijska godba na pihala je obstajala že pred ustanovitvijo Združenih držav Amerike.	DA	NE
Budnica je skladba, ki jo na praznične dni igra godba zgodaj zjutraj.	DA	NE
Godba ljubljanskih veteranov ima že dolgo tradicijo.	DA	NE
Gostovanja tujih godbenikov pri nas so pogostejša kot gostovanja slovenskih godb v tujini.	DA	NE

(3 točke)

5. Opazujte datum objave izhodiščnega besedila in skušajte pojasniti, zaradi katerega bližnjega dogodka se je novinar odločil za temo in zakaj je izbral tega sogovorca. Odgovorite v povedi/-h.

(4 točke)

6. Ali spraševalec v izhodiščnem besedilu predvsem predstavlja osebo ali ga bolj zanima to, kar ta oseba vé o temi? Podčrtajte pravilno trditev ob poševnici in poimenujte vrsto intervjuja, tako da dopolnite poved.

Sporočevalec predvsem predstavlja osebo. / Zanima ga bolj to, kar oseba vé o temi.

Zato je izhodiščno besedilo _____ intervju.

(2 točki)

7. V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno trditev ob poševnici/-ah.

Izhodiščno besedilo je enogovorno/dvogovorno,

in sicer praktičnosporazumevalno/uradovno/strokovno/publicistično.

Gre za raziskovalni/prepričevalni/pogajalni pogovor.

(2 točki)

8. V izhodiščnem besedilu sodelujeta dva govorca. Vpraševalec v nekaterih primerih izrazi svoj namen neposredno, v nekaterih pa posredno. Kako vpraševalec spodbuja naslovnika k odgovoru v izpisanih primerih?

A Pri vsakem primeru obkrožite pravilen odgovor ob poševnici.

- ♦ *Zakaj so nastajale predvsem delavske godbe na pihala, rudarske, papirniške?*

Vpraševalec izraža svoj namen neposredno/posredno.

- ♦ *Godbe na pihala rade gostujejo in tekmujejo tudi v tujini.*

Vpraševalec izraža svoj namen neposredno/posredno.

B Kako ste prepoznali neposredno izražen namen? _____

(3 točke)

9. Za intervju je zelo pomembno, da vpraševalec zastavlja ustrezna vprašanja. Kateri trditvi ne veljata za vpraševalca v tem intervjuju? Prečrtajte okence pred njima.

- Na ta intervju se je pripravil.
- Njegova vprašanja so krajša kot odgovori sogovorca.
- Ponovi vprašanje v drugačni obliki, če mu sogovornik neustrezno odgovori.
- Po navadi sprašuje le po eni zadevi naenkrat.
- Komentira odgovore svojega sogovornika.

(2 točki)

10. V izhodiščno besedilo sta vključeni dve fotografiji. Pojasnite, kako sta povezani z besedilom in kakšna je njuna vloga. Prečrtajte okenca pred tremi trditvami.

- Ena izmed fotografij prikazuje najstarejšo slovensko godbo na pihala.
- Ena izmed fotografij prikazuje ustanovitelja najstarejše slovenske godbe na pihala.
- Ena izmed fotografij prikazuje vpraševanca.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji jedrnatosti besedila.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji nazornosti besedila.
- Priloženi fotografiji prispevata k večji subjektivnosti besedila.

(3 točke)

11. Milan Pavliha na začetku 3. odgovora uporabi besedo takrat. Na katero besedno zvezo se ta nanaša? Napišite jo.

(1 točka)

12. Kateri odgovor v intervjuju pomensko ne ustreza zastavljenemu vprašanju?

A Obkrožite črko pred ustrezno številko odgovora.

- a) 4. odgovor
- b) 5. odgovor
- c) 6. odgovor

B Premislite, kaj vprašanec v resnici pove v tem odgovoru. Oblikujte vprašanje, ki bi pomensko ustezalo odgovoru, in ga v povedi zapišite na črto.

(3 točke)

13. Kaj pomeni trditev ob petem vprašanju, da imajo številni pop, rock in jazz glasbeniki za seboj tudi koncertno kilometrino igranja v godbi na pihala?
- a) Številni pop, rock in jazz glasbeniki so v preteklosti igrali na koncertih godb na pihala.
 b) Številni pop, rock in jazz glasbeniki so prevozili veliko kilometrov, da so se pripeljali na koncert.
 c) Številni pop, rock in jazz glasbeniki so igrali kot predskupine na koncertih godb na pihala.
 č) Številni pop, rock in jazz glasbeniki so prihajali od blizu in daleč poslušat godbe na pihala.

(1 točka)

14. Na črto pripišite sopomensko slogovno zaznamovano besedno zvezo, uporabljeno v izhodiščnem besedilu. Določite, kako je besedna zveza zaznamovana, tako da podčrtate pravilno trditev ob poševnicah.

godba na pihala _____

Pripisana besedna zveza je

čustveno zaznamovana/pogovorna/strokovna/publicistična.

(2 točki)

15. Besede, zapisane v oklepajih, v pravilni obliki vstavite v povedi.

S kom se je pogovarjal Zdenko Matoz?

Pogovarjal se je _____ (Milan Pavliha).

Kaj ga je zanimalo na koncu?

Zanimalo ga je _____ (Pavliha) mnenje o gostovanjih godb na pihala.
(2 točki)

16. V izpisanem stavku poiščite osebek in prislovno določilo kraja ter ju vpišite v preglednico.

Vsaj sto slovenskih godb na pihala bo 1. maja igralo budnice po mestih in vaseh.

STAVČNI ČLEN	IZPIS
osebek	
prislovno določilo kraja	

(2 točki)

17. Prečrtajte besedi, ki ne spadata v isto besedno družino kot preostale.

buditi – budizem – budnica – buditeljski – budilka – budovski – budno – budilec

(1 točka)

18. Preberite izpisano poved in obkrožite črko pred trditvijo, ki označuje zgradbo te povedi.

Zgodovina godb na pihala je že stoletja tesno povezana z zgodovino slovenstva, saj so godbe na pihala ne le igrane budnice, temveč so tudi budile narod in ga nacionalno in socialno ozaveščale.

a) Podredje z vzročnim odvisnikom, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

b) Pojasnjevalno priredje, podredje z vzročnim odvisnikom.

c) Pojasnjevalno priredje, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

č) Sklepalno priredje, stopnjevalno priredje, vezalno priredje.

(1 točka)

19. Poimenujte odvisnik v izpisani povedi. Nato dvostavčno poved pretvorite v enostavčno.

Na slovenskih območjih, ki so bila zunaj matične države, je to veliko pomenilo.

Vrsta odvisnika: _____

Pretvorba v enostavčno poved:

(3 točke)

20. Odpravite ponavljanje podatka, tako da napišete novo poved ali zvezo povedi.

Napredovanje orkestra brez glasbene izobrazbe članov ni več mogoče. Glasbena izobrazba je postala nujna.

(2 točki)

21. Tvorno poved pretvorite v trpno.

Lani so ustanovili godbo ljubljanskih veteranov.

(2 točki)

22. Presodite, ali so števniki in ločila ob njih pravilno zapisani. Če je kateri zapis napačen, ga popravite, in sicer tako, da ga prečrtate in nadenj napišete pravilnega (s števčkami).

Od kod navada igranja budnic za 1. maj?

Idrijska godba na pihala je nastala pred 340. leti.

Orkester po navadi šteje 50–80 članov.

80. članski orkester je težko nastaniti doma pri godbenikih.

135 slovenska godba na pihala je po letih najstarejša, saj jo sestavljajo sami veterani.

(3 točke)

23. Napišite **javno obvestilo**.

Slovenska mesta se pripravljajo na evropski dan brez avtomobila, ki bo 22. septembra. Obvestite meščane poljubnega slovenskega mesta o prometni ureditvi in prireditvah na ta dan ter jih spodbudite, da s svojim ravnanjem podprejo akcijo. Med prireditve vključite tudi nastop pihalne godbe (npr. Delavske godbe Trbovlje, Kraške pihalne godbe, Pihalne godbe Bakovci, Prvačke pleh muzike ...). Druge potrebne podatke si izmislite sami.

Vaše obvestilo naj obsega najmanj 80 besed. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

Rešitve nalog – Izpitna pola 1

Nal.	Rešitve	Točkovanje	Točke
1.	b	1	1
2.	<p>budnice in pomen godb na pihala / buditeljska vloga godb na pihala / godbe na pihala in budnice</p> <p>Primeri delne opredelitve teme: godbe na pihala (nekoč in danes) / budnica ob prazniku 1. maja / zgodovina godb na pihala / vloga godb na pihala / godba za 1. maj.</p> <p>Primer neustrezne/pomanjkljive opredelitve teme: 1. maj.</p>	<p>ustrezna in popolna opredelitev teme, v kateri so poimenovane godbe na pihala in budnice = 2</p> <p>delna opredelitev teme = 1</p>	2
3.	c č d	1 1 1	3
4.	DA DA DA NE NE	5 pravih odgovorov = 3 4 = 2 3, 2 = 1	3
5.	<p><i>Po smislu, npr.:</i> Besedilo je bilo objavljeno nekaj dni pred 1. majem, ko po tradiciji godbe na pihala igrajo budnice. Novinar je izbral Milana Pavliha/se je odločil za tega sogovorca, ker (pri Zvezi slovenskih godb) skrbi za stike z mediji / ker je član predsedstva Zveze slovenskih godb / dolgoletni (ljubljski) godbenik / ima veliko izkušenj s pihalnimi godbami.</p>	<p>2 za povezavo datuma in teme (samo navedba datuma/teme = 1)</p> <p>1 za pojasnilo izbire sogovornika</p> <p>1 za jezikovno pravilnost Kandidat lahko dobi točko za jezikovno pravilnost, če je za vsebinski del odgovora dobil vsaj dve točki.</p>	4
6.	Zanima ga to, kar oseba vé o temi. tematski	1 1	2
7.	dvogovorno publicistično raziskovalni	3 pravih odgovorov = 2 2 ali 1 = 1	2
8.	<p>A neposredno posredno</p> <p>B <i>Po smislu, npr.:</i> Po vprašanju / končnem ločilu / vprašalni povedi / vprašalnici (zakaj). / Ker je postavil direktno/konkretno vprašanje.</p> <p>Primer napačnega odgovora: Prepozna se po tem, da spraševalec sprašuje brez posrednika (direktno).</p>	1 1 1	3
9.	☒ Ponovi vprašanje v drugačni obliki, če mu sogovornik neustrezno odgovori. ☒ Komentira odgovore svojega sogovornika.	1 1	2
10.	☒ Ena izmed fotografij prikazuje najstarejšo slovensko godbo na pihala. ☒ Ena izmed fotografij prikazuje vpraševanca. ☒ Priloženi fotografiji prispevata k večji nazornosti besedila.	1 1 1	3
11.	konec 19. in v začetku 20. stoletja / konec 19. in začetek 20. stol.	1	1
12.	<p>A b</p> <p>B <i>Po smislu, npr.:</i> Ali morajo godbeniki imeti glasbeno izobrazbo? / A so za godbenike potrebne izkušnje? / Ali je koncertna kilometrina pomembna?</p>	1 1 za ustrezno vprašanje 1 za jezikovno pravilnost	3

13.	a	1	1
14.	pleh banda pogovorna	1 1	2
15.	z Milanom Pavliho/z Milanom Pavlihom Pavlihovo	1 1	2
16.	vsaj sto slovenskih godb na pihala po mestih in vaseh	1 1	2
17.	budizem, budovski	1	1
18.	c	1	1
19.	prilastkov <i>Po smislu, npr.:</i> Na slovenskih območjih zunaj matične države je to veliko pomenilo. / To je veliko pomenilo na slovenskih območjih zunaj matične države. Napačno: Na območju zunaj Slovenije je to veliko pomenilo.	1 1 za ustrezno pretvorbo 1 za jezikovno pravilnost	3
20.	<i>Po smislu, npr.:</i> Napredovanje orkestra brez glasbene izobrazbe članov ni več mogoče. Ta je postala nujna. / Glasbena izobrazba je postala nujna, saj brez nje napredovanje orkestra ni več mogoče. / Glasbena izobrazba članov je nujna za napredovanje orkestra.	1 za ustrezno pretvorbo 1 za jezikovno pravilnost	2
21.	Godba ljubljanskih veteranov je bila ustanovljena lani. / Lani je bila ustanovljena godba ljubljanskih veteranov. / Godba ljubljanskih veteranov se je ustanovila lani. / Lani se je ustanovila godba ljubljanskih veteranov.	1 za ustrezno pretvorbo 1 za jezikovno pravilnost	2
22.	(brez popravka) 340 (brez popravka) Upoštevamo tudi zapis: od 50 do 80. 80-članski 135. Upoštevamo samo rešitve, zapisane s števki.	brez napak = 3 1 napaka = 2 2 napaki = 1 Upoštevamo tudi na novo narejene napake.	3
23.	JAVNO OBVESTILO Ustreznost besedilni vrsti (2) – poimenovanje besedilne vrste (OBVESTILO) ali performativni glagol (obveščamo ...) – sporočevalec (kdo obvešča) Vsebina (6) – izrek obvestila s podatki: • razlog za obvestilo (evropski dan ...) • kaj se bo zgodilo (prometna ureditev, prireditve) • kdaj in kje se bo zgodilo – naslovnik (npr. meščani, občani, Jeseničanke in Jeseničani ...) in zaključni poziv ALI zaključni poziv naslovniku (lahko tudi z zaimkom ali glagolom v 2. ali 1. os. množine) Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost (4) – jezikovna pravilnost – slogovna ustreznost (natančnost, prevladujoča objektivnost, brez prvin uradnega pisma – npr.: Lep pozdrav, S spoštovanjem ipd.)	1 1 1 2 1 2 2 (2 napaki = –1 točka, do 0 točk) 2 (Za vsako vrsto slogovne neustreznosti odštejemo 1 točko, do 0 točk.) Jezikovno pravilnost in slogovno ustreznost vrednotimo samo, če je kandidat za vsebino dobil vsaj dve točki. Če je v besedilu manj kot 80 besed, lahko kandidat za jezikovno pravilnost in slogovno ustreznost dobi največ 2 točki.	12
			60

1. primer obvestila

OBVESTILO

V Občini Ljutomer se pridružujemo akciji Evropski dan brez avtomobila. V petek, 22. septembra, bo od 6. do 14. ure zaprt Glavni trg. Ob 10. uri bodo policija, gasilci in reševalci prikazali reševanje ponesrečencev v prometni nesreči. Predvidoma ob 11. uri bosta OŠ Ivana Cankarja in Vrtec Ljutomer organizirala kolesarski poligon in vožnjo s skirojem. Prireditve se bo zaključila z nastopom Pihalnega orkestra KD Ivan Kavčič ob 13. uri.

Vse občane pozivamo, da ta dan uporabljajo javni prevoz oziroma da pridejo v službo peš ali s kolesom in tako pripomorejo k večji uspešnosti akcije dneva brez avtomobila.

Občina Ljutomer

2. primer obvestila

Trboveljčanke in Trboveljčani!

Obveščamo vas, da bo 22. septembra 2009 zaradi evropskega dne brez avtomobila Ulica 1. junija zaprta. Na ta dan bodo avtobusi Integrala Zagorje po Trbovljah vozili brezplačno.

Na Ulici 1. junija bo popoldne in zvečer potekal kulturni program. Med drugimi bodo nastopili: Mešani pevski zbor Akademik, Mladinski pihalni orkester SVEA, Delavska godba Trbovlje in glasbena skupina Orlek. Ob slabem vremenu prireditve ne bo.

22. septembra pustimo avtomobile doma in se sprehodimo, kolesarimo ali rolkajmo po Trbovljah!

Župan občine Trbovlje
Bogdan Barovič

3. primer obvestila

MESTNA OBČINA CELJE

obvešča,

da bo v **petek, 22. septembra 2009**, zaradi **evropskega dneva brez avtomobila** v središču mesta veljala posebna prometna ureditev. Glavni trg bo zaprt od 8. do 21. ure.

Brezplačno bodo vozili mestni avtobusi na progah Lava–Nova vas–mesto (pri kinu Metropol)–Lava, Ložnica–mesto (pri kinu Metropol)–železniška postaja–Ložnica ter Zgornja Hudinja–Ulica frankolovskih žrtev–železniška postaja–Zgornja Hudinja. V Garažni hiši Glazija bo v soboto med 7. in 17. uro parkiranje brezplačno, na vpadnicah v mesto pa bodo opravili tudi meritve hrupa ter štetje vozil. Na Glavnem trgu bo ob 19. uri nastopila Laška pihalna godba.

Pridružite se akciji tudi vi in ta dan pustite avtomobil doma.

a) VODENA INTERPRETACIJA

VID PEČJAK, SMOG (odlomek)

Vid Pečjak: Kam je izginila Ema Lauš. Ljubljana: DZS, 2005. 145–146.

ZDAJ GRE ZARES!

»Zdaj gre zares!« je vzkliknil. Z vsemi silami se je pognal naprej. Nič več ni čutil bolečine v nogi. Če bo dovolj hiter, bo dosegel hiše, preden ga bo smog zadušil. Čutil je praskanje v grlu. Čutil je bolečino v pljučih. Čutil je ščemenje v očeh. Vendar ni mislil na nič drugega kot na to, kako bi čim prej dosegel hiše.

Zemljišče se je zravnalo. To je pomenilo, da je prišel v dolino. Krčevito kašljanje ga je ustavilo.

»Le kje so hiše?« je pomislil.

Pred seboj je zaslišal zvok motorja. Stekel je naprej in prišel do asfaltne ceste. Očitno je bil že v naselju. Pomislil je, da je rešen.

Tedaj je zadonel tretji alarm. Sirena je zavijala v kratkih, petsekundnih presledkih. Davida Goldsteina je obllil mrtvaški pot. Alarm je pomenil, da je koncentracija strupov postala smrtna.

Po cesti je počasi pripeljal avto. David Goldstein je v poslednjem upanju skočil proti njemu.

»Ustavite!« je zavpil. »Odprite!«

Toda voznik je pritisnil na plin in avto je odbrnel mimo njega.

David Goldstein je pogledal okoli sebe. Zardele oči so ga pekle in zdelo se mu je, da ima ogenj v prsih. Obhajala ga je huda slabost.

Pripeljal je še en avto in se ga v velikem loku izognil. Nihče ni hotel v smrtni koncentraciji odpirati hermetično zaprtega vozila.

Tedaj je David Goldstein opazil, kako se mu bliža človeška postava. Opotekel se je proti njej. Človek je imel na obrazu plinsko masko. Ni premišljeval. Dvignil je roko in udaril človeka po glavi. Človek z masko se je zazibal, vendar ni padel. Pahnil je Davida Goldsteina stran, da je omahnil na tla. Potem je hitro izginil v temi.

V večerni televizijski oddaji je napovedovalec poročal o velikem oblaku smoga, ki je zagrnil pokrajino. Na koncu je rekel: »V smogu se je zadušila doslej še neidentificirana oseba sredi satelitskega naselja Nova doba. Opozarjamo prebivalce, naj imajo vedno pri sebi plinsko masko, četudi odhajajo zdoma le za kratek čas.«

Sledila je reklama za nove plinske maske Lucidity. Maske so bile lažje od dosedanjih, popolnoma prozorne, poleg tega se jih je dalo zložiti v škatlico, ki je šla v žep. »Z maskami Lucidity se boste na naših cestah počutili bolj varne kot ljudje pred sto leti!« je rekla brhka svetlolaska in si nataknila masko na glavo. »Praktično, zanesljivo in poceni! Zapomnite si: to je Lucidity!«

lucidity – svetlost, jasnost, prozornost

NAVODILA

- Opredelite odlomek glede na književno zvrst in ga povzemite.
- Razložite Davidova srečanja v satelitskem naselju tako, da v razlago vključite tudi televizijsko poročilo. Pri tem citirajte eno izmed povedi, s katerimi pripovedovalec v odlomku označuje medčloveške odnose.
- Povzemite ugotovitve in izrazite svoje mnenje o reklami za novo plinsko masko. Ob primeru iz svojega okolja presodite, kako onesnaženost neposredno vpliva na naše življenje.
- Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost.

b) SAMOSTOJNA INTERPRETACIJA

ZORAN KNEŽEVIĆ, ZAKAJ SOVRAŽIM VLAK (odlomek)

Zoran Knežević: Zakaj sovražim vlak. Ljubljana: Literatura, 2007 (189). 56–57.

Sovražim ta vlak.

In nikoli ne izpustim priložnosti, da bi vanj vrgel kamen.

Nekateri fantje imajo vlake radi. Komaj čakajo, da jih vidijo, še raje se z njimi peljejo.

Jaz pa sovražim vlak in ponovno ga bom ciljaj.

Vse dokler ne bo nehal voziti.

Ali pa bo meni zmanjkalo kamnov.

Ali pa mi bo vlak vrnil očeta.

Nekega dne je sedel na vlak in se ni več vrnil. Od takrat naprej vsak dan vržem kamen.

Nekoč me je opazil sprevodnik. Izstopil je iz vlaka na postajo in mi grozil. S kamnom sem ga zadel v glavo, da mu je z nje padla kapa. Sedaj jo hranim v svojem skrivališču. Sprevodnik mi še vedno grozi, le da to počne iz notranjosti vlaka. Vidim ga skozi okno vagona. Ima novo kapo in nov oblič. Ne stopi več na postajo.

Tudi tip iz osmega razreda mi ne pride več pred oči. Mislil je, da je najpametnejši in da vse ve. Rekel je, da je oče izstopil iz vlaka v velikem mestu, kjer sedaj živi z drugo ženo in ima drugega sina. Še isti trenutek mu je v glavo priletel kamen. Skoraj so me izključili iz šole, ampak tip iz osmega ne govori več bedarij.

Vendar kasneje so me vseeno izključili. Zato, ker sem razbil po eno okno na vsaki hiši v naši ulici. Na šoli pa sem razbil vse do zadnjega. Izključili so me, ker niso vedeli, da sem moral. Pritekel sem iz naše hiše z žepi, polnimi kamnov. Na oknu sosedove hiše se je pojavila mama. Bila je tam in ne v sobi, kjer sem jo pravkar pustil samo. Obraz je skrila v roke in ponavljala: »Vem, da se ne bo vrnil. Vem, da živi z drugo in se ne bo več vrnil ...« Že s prvim kamnom sem jo zadel v roke, s katerimi je zakrivala obraz. Podoba se je razblinila in se takoj zatem pojavila na oknu sosednje hiše. Vem, da se ne bo vrnil. Kamen. Vem, da se ne bo. Kamen. Vem. Kamen. Vemkamen. Vemkamen. Vemkamen. Vem.

Jaz pa vem, da se bo vrnil.

Na svetu je več kamnov kot vlakov.

Več je kamnov kot oken.

In več je dni kot kamnov.

Nekega dne, ko mi bo zmanjkalo kamnov, bo stopil z vlaka, prišel k meni in zaklical: »Hej, kavboj!«

Odpeljal me bo do jezera, sedela bova na obali in se pogovarjala.

Nato bo iz žepa potegnil ploščata bela kamna, v istem trenutku ju bova zalučala, in ko bosta odskakovala od mirne površine jezera, bom vriskal od sreče. Kot nekoč.

NAVODILA

Opreделите odlomek glede na književno zvrst in ga povzemite. Izberite problem oziroma prvino odlomka in ga/jo razložite. Razlago utemeljite s primerom iz odlomka. Povzemite ugotovitve in napišite svoje mnenje o problemu oziroma prvini v odlomku in na splošno. Mnenje utemeljite s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvirno naslovite.

VODENA INTERPRETACIJA

Vid Pečjak, Smog (odlomek)

ZDAJ GRE ZARES!

Primeri v moderiranem točkovniku so ilustrativni – v kandidatovi interpretaciji ocenimo kot ustrezne vse zapise, ki navedenim primerom ustrezajo po taksonomski stopnji zahtevnosti.

Opredelitev odlomka glede na književno zvrst (Znanje in razumevanje) 2 T

- 0 T – Ni opredelitve. / Opredelitev je napačna.
Primer: Besedilo je dramsko, ker govori oseba sama s seboj.
- 1 T – Zvrst je poimenovana.
Primer: Odlomek pripoveduje o usodnem dogajanju.
- 2 T – Zvrst je poimenovana, navedena je tudi značilnost zvrsti v odlomku.
Primer: Odlomek je iz pripovednega besedila. V pripoved o dogajanju vključuje pisatelj tudi razmišljanje glavne osebe.

Povzetek odlomka (Znanje in razumevanje) 4 T

- 0 T – Ni povzetka, ni obnove.
- 1 T – Obnova odlomka z vsebinskimi napakami.
- 2 T – Obnova odlomka brez vsebinskih napak. / Povzetek odlomka z vsebinskimi napakami/z vsebinsko napako.
Primer: David Goldstein se želi rešiti pred strupi. Napade človeka z masko in avtomobilista, a neuspešno, zato umre.
- 3 T – Namesto povzetka odlomka je naveden samo posamezen motiv odlomka. / V povzetek niso vključeni vsi motivi odlomka.
Primer: Moški, ki mu grozi zastropitev s smogom, napade človeka s plinsko masko. Maske mu ne more vzeti, zato se zaduši. / Odlomek pripoveduje o zadužitvi človeka zaradi smoga, o televizijskem poročilu in reklami.
- 4 T – Povzetek odlomka. Brez vsebinskih napak.
Primer: Prikazana je skrajna stiska človeka v onesnaženem okolju. Po neuspešnih poskusih, da bi se rešil, se zaduši v smogu. Poročilo o tem dogodku sledi reklama za plinske maske.
(Povzetek odlomka ocenimo s štirimi točkami tudi v interpretaciji, ki vsebuje še obnovo odlomka brez vsebinskih napak.)

Razlaga srečanj z avtomobilistoma (Razčlemba in razlaga) 2 T

- 0 T – Srečanja nista razloženi. / Razlaga je napačna, ne ustreza odlomku.
Primer: Voznika sta hitro vozila, zato nista mogla odpreti vrat svojega avtomobila.
- 1 T – Razlaga je skopa, površna, nejasna. / Parafraziran je del odlomka.
Primer: Voznika nista hotela pomagati, ker ju Davidovo življenje ni zanimalo. Hotela sta se le rešiti pred kruto smrtjo in pred njim. / Ko je David zagledal vozilo, je upal, da ga bo voznik rešil. Vozilo pa je bilo hermetično zaprto. / Po cesti sta pripeljala avtomobila. David Goldstein je v upanju skočil proti prvemu, a ta je odbrnel mimo. Drugi voznik se ga je v loku izognil, ker v smrtni koncentraciji smoga ni hotel odpirati vrat.
- 2 T – Razlaga je jasna, natančna.
Primer: Glavna oseba je šla peš proti naselju in takrat so naznanili nevarno koncentracijo smoga. Ko je po cesti pripeljal prvi avto, je tretji alarm opozarjal, da je postal smog smrtno nevaren. Voznik Davidu ni ustavil. Enako se je zgodilo, ko je pripeljal mimo drugi avto. Moža v avtomobilih sta se preveč bala za svoje življenje, da bi pomagala človeku, ki je nujno potreboval njuno pomoč.

Razlaga srečanja s človekom z masko (Razčlemba in razlaga) 2 T

- 0 T – Srečanje ni razloženo. / Razlaga je napačna, ne ustreza odlomku.
Primer: Moža sta se stepla zaradi maske. Nobeden ni hotel popustiti, zato je moral eden od njiju umreti.

- 1 T – Razlaga je skopa, površna, nejasna. / Parafraziran je del odlomka.
Primer: David ni razmišljal, ker je bilo v zraku preveč strupov. Zato ga je človek z masko udaril. / Moški brez maske ni preišljeval, dvignil je roko in udaril človeka z masko po glavi. Ta se je zazibal, ni pa padel. Padel je David in se zadušil.
- 2 T – Razlaga je jasna, natančna.
Primer: Masko, ki jo je nekdo nosil na obrazu, je bila Davidovo zadnje upanje, ko mu je zaradi prevelike koncentracije smoga grozila smrt. Da bi rešil svoje življenje, se je hotel te maske polastiti, zato je udaril človeka. V skrajni stiski je mislil le nase.

Razlaga televizijskega poročila (Razčlemba in razlaga)

2 T

- 0 T – Poročilo ni razloženo. / Razlaga je napačna, ne ustreza odlomku.
Primer: V poročilih so opozorili gledalce, naj bodo pozorni na ljudi brez mask.
- 1 T – Razlaga je skopa, površna, nejasna. / Parafraziran je del odlomka.
Primer: Po televiziji so ljudje izvedeli za smog in za smrt nekega človeka v satelitskem naselju. Zato je sledila še reklama. / V večerni televizijski oddaji so poročali o oblaku smoga in rekli, da se je v njem zadušila neidentificirana oseba.
- 2 T – Razlaga je jasna, natančna.
Primer: Po televiziji so poročali o smrtno nevarnem onesnaženju zraka s smogom in omenili smrt neke osebe kot posledico onesnaženja. Ta primer je služil kot opozorilo, da ljudje ne smejo zapuščati svojih bivališč brez plinskih mask. Zato je sledila še reklama zanje. / Poročevalec je govoril o velikem oblaku smoga, na koncu pa je samo omenil, da se je zadušila ena oseba. Več poudarka so na televiziji namenili reklamiranju novih plinskih mask.

Citirana poved iz odlomka (Predstavitev dejstev in stališč)

2 T

- 0 T – Poved ni citirana. / Citirana poved ne ustreza navodilu.
Primer: »Opozarjamo prebivalce, naj imajo vedno pri sebi plinsko masko, četudi odhajajo zdoma le za kratek čas.«
- 1 T – Citat ni natančno v skladu z razlago, a je še smiselno povezan z njo. / Namesto citirane povedi je opisan primer.
Primer: »David Goldstein je v poslednjem upanju skočil proti njemu.«
- 2 T – Citirana je ustrezna poved.
Primer: »Toda voznik je pritisnil na plin in avto je odbrnel mimo njega.« / »Pripeljal je še en avto in se ga v velikem loku izognil.« / »Dvignil je roko in udaril človeka po glavi.« / »Nihče ni hotel v smrtni koncentraciji odpirati hermetično zaprtega vozila.«
(Z dvema točkama ovrednotimo vsak primer, ki natančno utemeljuje razlago.)

Povzetek ugotovitev (Sinteza in vrednotenje)

2 T

- 0 T – Povzetka ni. / Povzetek se ne nanaša na prejšnje razlage, ampak npr. na zunanje dogajanje v odlomku (ponovljen je začetni povzetek).
- 2 T – Povzetek se nanaša na prejšnje razlage.
Primer: Zaradi boja za obstanek si ljudje med seboj niso pomagali, vsak se je bal samo za lastno življenje.

(0 točk ali 2 točki, vmesnih točk ni.)

Mnenje o reklamah (Sinteza in vrednotenje)

2 T

- 0 T – Mnenje ni izraženo. / Izraženo je kot skopa trditev. / Mnenje ni v skladu z odlomkom.
Primer: *Ta reklama je zelo dobro opozorilo.*
- 1 T – Mnenje je nejasno, izraženo z ohlapno, s šibko razlago.
Primer: Reklama za nove plinske maske je bila po mojem mnenju koristna, saj so bile stare verjetno dotrajane in precej težke.
- 2 T – Mnenje je jasno, vsebuje ustrezno razlago.
Primer: Reklama za novo plinsko masko je podobna drugim reklamam v tem, da poudarja praktičnost, zanesljivost in ugodno ceno izdelka. Njeno ime pa lahko razumemo ironično, saj sta pomena svetlosti in jasnosti v nasprotju z okoljem, ki ga povsem obvladuje smog. Moti me, da so reklamo objavili po poročilu o umrlem človeku in njegovo smrt izkoristili za boljšo prodajo.

Presoja vpliva onesnaženja na življenje (Sinteza in vrednotenje)**2 T**

- 0 T – Ni presoje. / Presoja je izražena kot skopa trditev/ne ustreza navodilu.
Primer: Proti onesnaženosti bi se moral boriti vsak človek v svojem okolju, tudi doma.
- 1 T – Presoja je nejasna, izražena z ohlapno, šibko razlago/nakazana v primeru iz življenja.
Primer: Zaradi strupenega zraka je onesnažena tudi hrana in ljudje res živimo od strupov. Morali bi misliti na čas, o kakršnem piše pisatelj Pečjak. Če bi se videli v njem, bi bili bolj pozorni do okolja.
- 2 T – Presoja je jasna, vsebuje ustrezno razlago.
Primer: Onesnaženost je poleg vojn ena največjih groženj človekovemu življenju. V večjih mestih je zrak zaradi industrije in gostega prometa tako onesnažen, da ljudje resno zbolevali. Industrije, ki je gospodarsko pomembna in daje delovna mesta, najbrž res ni mogoče kar ukiniti, menim pa, da bi lahko v vseh onesnaženih mestih omejili promet. Ljudje bi lahko puščali svoje avtomobile na obrobju in se vozili z javnimi prevoznimi sredstvi ali hodili peš. Pomembno se mi tudi zdi, da prebivalci mest izkoristimo čim več prostega časa za gibanje v naravi. Če bomo skrbeli za čist zrak, bomo dali svojim potomcem najboljšo popotnico za življenje.

Utemeljitev presoje s primerom iz življenja (Predstavitev dejstev in stališč)**2 T**

- 0 T – Naveden ni noben primer. / Naveden je primer, ki ne utemeljuje presoje.
Primer: Onesnaženost je povsod okrog nas. Vse je umazano.
- 1 T – Primer je samo imenovan/nakazan.
Primer: Ljudje onesnažujemo okolico z marsičim. Odlagamo različne škodljive stvari. Večine to niti ne moti. Le redki naše okolje tudi čistijo in pozivajo k ekološkim akcijam. / Kitajci že danes po mestih nosijo maske.
- 2 T – Primer je na kratko opisan.
(Ocena, ki je v tem točkovniku ovrednotena z dvema točkama, je utemeljena s primerom znancev, ki se redko vozijo z avtomobilom, pogosto pa se odpravijo na pohode in izlete v naravo.)

Členitev besedila (Predstavitev dejstev in stališč)**2 T**

- 0 T – Besedilo ni logično členjeno, ni koherentno.
- 1 T – Besedilo je logično členjeno, ni koherentno. Besedilo je koherentno, ni logično členjeno.
- 2 T – Besedilo je logično členjeno in koherentno.

Jezikovna pravilnost, slogovna ustreznost**Slovnična pravilnost****2 T****Pravopisna pravilnost****2 T****Slogovna ustreznost****2 T**

Za vse velja:

- 0 T – Veliko raznovrstnih napak, ki se ponavljajo.
1 T – Več raznovrstnih napak, ki se v glavnem ne ponavljajo.
2 T – Le nekatere vrste napak, ki se praviloma ne ponavljajo.

DODATNA NAVODILA:

- Če kandidat piše obe interpretaciji, ocenimo prvo.
- Če piše interpretacijo na konceptni list, pri vrednotenju ne odbijemo točk.

SAMOSTOJNA INTERPRETACIJA

Zoran Knežević, Zakaj sovražim vlak (odlomek)

Primeri v moderiranem točkovniku so ilustrativni – v kandidatovi interpretaciji ocenimo kot ustrezne vse zapise, ki navedenim primerom ustrezajo po taksonomski stopnji zahtevnosti.

Opredelevanje odlomka (besedila) glede na književno zvrst (Znanje in razumevanje)

2 T

- 0 T – Ni opredelitve. / Opredelevanje je napačno.
Primer: Odlomek/besedilo je iz sodobne književnosti.
- 1 T – Zvrst je poimenovana.
Primer: Odlomek je iz pripovednega besedila. / Besedilo je pripovedno/pripoveduje.
- 2 T – Zvrst je poimenovana, navedena je tudi značilnost zvrsti v odlomku.
Primer: Odlomek je iz epskega besedila, v njem pa so opazne tudi lirske značilnosti, saj govori o dečkovih občutjih.

Povzetek odlomka (Znanje in razumevanje)

4 T

- 0 T – Ni povzetka, ni obnove.
- 1 T – Obnova odlomka z vsebinskimi napakami.
- 2 T – Obnova odlomka brez vsebinskih napak. / Povzetek odlomka z vsebinskimi napakami/z vsebinsko napako.
Primer: Deček pripoveduje o svojem metanju kamnov v vlake in ljudi. V odlomku izvemo, zakaj vlake sovraži bolj kot ljudi.
- 3 T – Namesto povzetka odlomka je naveden samo posamezen motiv odlomka.
Primer: Deček v prvi osebi pripoveduje o svojem početju in pove, da sovraži vlake, ker se je z enim od njih odpeljal oče, ko je zapustil družino.
- 4 T – Povzetek odlomka. Brez vsebinskih napak.
Primer: V odlomku beremo o fantu, ki sovraži vlake in se problematično vede. V vlake, okna in ljudi meče kamenje. Pogreša svojega očeta in verjame, da se bo ta nekoč vrnil ter da jima bo skupaj še zelo lepo. (Povzetek odlomka ocenimo s štirimi točkami tudi v interpretaciji, ki vsebuje še obnovo odlomka brez vsebinskih napak.)

Prepoznavanje – izbira problema/prvine (Razčlemba in razlaga)

3 T

- 0 T – Problem ni izbran. / Literarna prvina ni izbrana. / Samo splošno razmišljanje o pojavu ali problemu – brez povezave z odlomkom.
- 1 T – Izbran je problem, ki je v odlomku samo nakazan. / Izbrana je prvina, ki ni bistveno povezana z osrednjo prvino.
Primer: odnos med materjo in sinom
- 2 T – Izbran je problem, ki je smiselno povezan z osrednjim problemom. / Izbrana je prvina, ki je smiselno povezana z osrednjo prvino.
Primer: odnos med očetom in sinom
- 3 T – Izbran je osrednji problem odlomka/in problem, ki je bistveno povezan z njim. / Izbrana je osrednja prvina odlomka/in prvina, ki je bistveno povezana z njo.
(Upoštevamo tudi poimenovanje v naslovu. Problem, izbran za ta vzorec samostojne interpretacije, je natisnjen krepko.)
Primer: sovraštvo/jeza/razočaranje/upanje/pogrešanje očeta/**problematično vedenje**

Razlaga izbranega problema/izbrane prvine (Razčlemba in razlaga)

3 T

- 0 T – Ni razlage. / Razlaga je napačna.
Primer: Fant sovraži vse, zato celo v mamo vrže kamen.
- 1 T – Razlaga je skopa, površna.
Primer: Z metanjem kamenja deček protestira, ker ga je zapustil oče, ki ga je imel zelo rad. Težko mu je, a ne more ničesar spremeniti.

- 2 T – Parafraziran je ustrezen del odlomka.
Primer: Deček sovraži vlak, ker je oče nekega dne sedel nanj in se ni več vrnil. Zato v vlak vsak dan vrže kamen. V osmošolca ga vrže, ker mu je rekel, da oče zdaj živi z drugo ženo in ima drugega sina. Prepričan je, da se bo oče vrnil, ko mu bo zmanjkalo kamnov.
- 3 T – Razlaga je ustrezna, jasna, natančna.
Primer: Fant se vede problematično, ker pogreša očeta. Kamenje meče v stvari, ki jih povezuje z njim, in v osebe, ki mu o očetu razkrivajo drugačno resnico, kot si jo želi. Prizadet je predvsem zato, ker mu je bilo z očetom lepo. Spomini na preteklost so zanj lepi, a tudi boleči.

Utemeljitev razlage z opisanim ali s citiranim primerom iz odlomka (Predstavitev dejstev in stališč)

2 T

- 0 T – Primera ni. / Poved ni citirana. / Citirana poved ne ustreza navodilu.
Primer: »Nekateri fantje imajo vlake radi.«
- 1 T – Primer iz odlomka ni natančno v skladu z razlago, a je še smiselno povezan z njo.
Primer: »Tudi tip iz osmega razreda mi ne pride več pred oči.«
- 2 T – Primer iz odlomka je natančno v skladu z razlago.
Primer: »Izključili so me, ker niso vedeli, da sem moral.«
(Z dvema točkama ovrednotimo tudi vsak drug primer, ki natančno utemeljuje razlago.)

Povzetek ugotovitev (Sinteza in vrednotenje)

2 T

- 0 T – Povzetka ni. / Povzetek se ne nanaša na prejšnje razlage, ampak npr. na zunanje dogajanje v odlomku (ponovljen je začetni povzetek).
- 2 T – Povzetek se nanaša na prejšnje razlage.
Primer: Fant želi z metanjem kamnov izraziti svoje sovraštvo, pa tudi prepričanje, da se bo oče nekoč vrnil.

(0 točk ali 2 točki, vmesnih točk ni.)

Lastno mnenje o problemu/prvini v odlomku (Sinteza in vrednotenje)

2 T

- 0 T – Mnenje ni izraženo. / Izraženo je kot skopa trditev.
Primer: Oče bi lahko kdaj obiskal svojega sina, saj je bil očitno dober.
- 1 T – Mnenje je nejasno, izraženo z ohlapno, s šibko razlago.
Primer: Vprašanje je, kako je na otrokovo vedenje vplivala mama. Morda se mu je premalo posvečala.
- 2 T – Mnenje je jasno, vsebuje ustrezno razlago.
Primer: Sin si želi očetove vrnitve, jaz pa sem prepričana, da oče ni več vreden, da bi mu človeka, ki ju je zapustil, odpustila in ga sprejela nazaj kot člana družine. Fant na svet ni prišel le zaradi matere, spočela sta ga oba, zato bi ga morala tudi oba vzgajati in usmerjati.

Lastno mnenje o problemu/prvini na splošno (Sinteza in vrednotenje)

2 T

- 0 T – Ni mnenja. / Mnenje je izraženo kot skopa trditev. / Ni povezano z odlomkom.
Primer: Starši bi morali imeti lepe stike z otroki tudi po ločitvi.
- 1 T – Mnenje je nejasno, izraženo z ohlapno, s šibko razlago/nakazano v primeru iz življenja.
Primer: Ne vedejo se slabo le otroci, ki pogrešajo očeta, ampak tudi tisti, ki živijo z njim. Razlika je v tem, da prve nekako razumemo, drugih pa ne.
- 2 T – Mnenje je jasno, vsebuje ustrezno razlago.
Primer: V pripovedi Zakaj sovražim vlak je jasno, zakaj se otrok vede problematično, v vsakdanjih življenjskih situacijah pa ni vedno tako. Otroku, ki posredno ali neposredno razkriva vzrok svojega slabega obnašanja, lahko starši in drugi odrasli pomagajo s pogovorom in z razumevanjem. Vzroka slabega vedenja ni mogoče vedno odpraviti in v takem primeru je pomembno, da se najdejo ljudje, ki otroku na nek način nadomestijo osebo, ki jo pogreša.

Utemeljitev mnenja s primerom iz lastnih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila (Predstavitev dejstev in stališč) **2 T**

0 T – Naveden ni noben primer. / Naveden je primer, ki ne utemeljuje presoje.

Primer: Otroci živijo v različnih družinah.

1 T – Primer je samo imenovan/nakazan.

Primer: Prijateljica je ob ločitvi staršev trpela in to se je kazalo v njenem problematičnem vedenju.

2 T – Primer je na kratko opisan.

(Mnenje, ki je v tem točkovniku ovrednoteno z dvema točkama, je utemeljeno s primerom fanta, ki mu je očeta nadomestil materin novi partner.)

Členitev besedila (Predstavitev dejstev in stališč)

2 T

0 T – Besedilo ni logično členjeno, ni koherentno.

1 T – Besedilo je logično členjeno, ni koherentno. Besedilo je koherentno, ni logično členjeno.

2 T – Besedilo je logično členjeno in koherentno.

Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost

Slovnična pravilnost

2 T

Pravopisna pravilnost

2 T

Slogovna ustreznost

2 T

Za vse velja:

0 T – Veliko raznovrstnih napak, ki se ponavljajo.

1 T – Več raznovrstnih napak, ki se v glavnem ne ponavljajo.

2 T – Le nekatere vrste napak, ki se praviloma ne ponavljajo.

DODATNA NAVODILA:

- Če kandidat piše obe interpretaciji, ocenimo prvo.
- Če piše interpretacijo na konceptni list, pri vrednotenju ne odbijemo točk.
- Za izviren naslov samostojne interpretacije prištejemo skupnemu seštevku točk eno točko do največjega možnega števila (30).

7. PRIPOROČENI VIRI IN LITERATURA

UČBENIKI IN PRIROČNIKI

Pri pripravi na poklicno maturo kandidati uporabljajo učbenike in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Potrjeni učbeniki in učna sredstva so zbrani v **Katalogu učbenikov za srednjo šolo**, ki je objavljen na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.

SLOVENŠČINA na poklicni maturi, Zbirka maturitetnih nalog z rešitvami, RIC, Ljubljana 2009.

Mojca Bavdek, Marjana Hodak, Marija Končina: Odprimo vrata v besedilo, Zbirka razčlemb neumetnostnih besedil na poklicni maturi za slovenski jezik z besedili in rešitvami, Rokus, Ljubljana 2004. Slovar slovenskega knjižnega jezika I – V, DZS, Ljubljana 1970–1992.

Slovar slovenskega knjižnega jezika, DZS, Ljubljana 1994.

Slovenski pravopis 2001, MK, Ljubljana 2001.

Marko Snoj: Slovenski etimološki slovar, MK, Ljubljana 1997.

Veliki slovar tujk, CZ, Ljubljana 2002.

Jože Toporišič: Slovenska slovnica, Založba Obzorja, Maribor 2000.

Janko Kos: Pregled svetovne književnosti, DZS, Ljubljana 1996.

Janko Kos: Pregled slovenskega slovstva, DZS, Ljubljana 1998.

Matjaž Kmecl: Mala literarna teorija, Mihelač in Nešović, Ljubljana 1996.

Janko Kos: Literarna teorija, DZS, Ljubljana 2001.